

ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ STE(A)M

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΠΡΑΚΤΙΚΗ

ΒΙΩΣΙΜΕΣ ΠΟΛΕΙΣ: Τέχνη για τη ζωή

ΟΛΓΑ ΓΙΑΝΝΑΚΟΓΕΩΡΓΟΥ

Εκπαιδευτικός/Φιλολόγος
olgagiannakog@gmail.com

Πανελλήνιο και Διεθνές Συνέδριο STE(A)M
«Εκπαιδευτικοί & Εκπαίδευση STE(A)M»
STE(A)M educators & education
Διαδικτυακά, 7-9 Μαΐου 2021

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΠΡΑΚΤΙΚΗ

ΒΙΩΣΙΜΕΣ ΠΟΛΕΙΣ: Τέχνη για τη ζωή

Οι μη βιώσιμες πόλεις είναι ένα από τα μεγαλύτερα προβλήματα της εποχής μας σε παγκόσμιο επίπεδο. Από το 2007 περισσότεροι από τον μισό παγκόσμιο πληθυσμό ζει σε πόλεις και το ποσοστό αυτό προβλέπεται να αυξηθεί στο 60% έως το 2030, αντιπροσωπεύοντας περίπου το 70% των παγκόσμιων εκπομπών άνθρακα και πάνω από το 60% της χρήσης φυσικών πόρων. Η ταχεία αστικοποίηση έχει ως αποτέλεσμα έναν αυξανόμενο αριθμό κατοίκων παραγκουπόλεων, ανεπαρκείς και υπερφορτωμένες υποδομές και υπηρεσίες, επιδείνωση της ατμοσφαιρικής ρύπανσης και μη προγραμματισμένη αστική επέκταση, ενώ με το ξέσπασμα της πανδημίας Covid-19 οι πόλεις επιβαρύνονται ακόμα περισσότερο, θέτοντας σε κίνδυνο όχι μόνο τη δημόσια υγεία, αλλά και την οικονομία και τον ιστό της κοινωνίας.

Το σύνθημα «Make cities inclusive, safe, resilient and sustainable» (11^{ος} στόχος του ΟΗΕ για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη) θα μπορούσε να νοηματοδοτήσει έναν παγκόσμιο κοινό στόχο για κάθε πολιτεία. Ωστόσο, παρά τα ανησυχητικά στοιχεία και τα επιβεβαιωμένα επιστημονικά δεδομένα για τις επιπτώσεις τόσο στην ψυχική και σωματική υγεία των ανθρώπων όσο και στη βιωσιμότητα του πλανήτη, λίγες ενέργειες γίνονται για τη διαχείριση του προβλήματος, το μετριασμό των επιπτώσεων, καθώς και την αλλαγή μοντέλου ανάπτυξης πόλεων και κατοικίας.

Στόχος του διδακτικού σεναρίου (project) είναι να εμπνεύσει τους μαθητές να εκφραστούν καλλιτεχνικά πάνω στο ζήτημα των μη βιώσιμων πόλεων, να δημιουργήσουν έργα τέχνης τα οποία θα αναδεικνύουν τα προβλήματα που μαστίζουν τις σύγχρονες πόλεις, με σκοπό να τα χρησιμοποιήσουν για να ευαισθητοποιήσουν τον κόσμο προς την κατεύθυνση της επίλυσης των προβλημάτων αυτών.

Η διδακτική προσέγγιση γίνεται με τη μέθοδο της επίλυσης προβλήματος, μέσω της βιωματικής εμπειρίας. Οι φάσεις υλοποίησης του διδακτικού σεναρίου που ακολουθούνται βάσει της παραπάνω πρακτικής είναι:

1. Προσδιορισμός/εστίαση και οριοθέτηση του προβλήματος-αποσαφήνιση εννοιών
2. Έρευνα γύρω από το πρόβλημα και τεκμηρίωση των στοιχείων που συμβάλλουν σε αυτό
3. Ανακάλυψη και ανάπτυξη πιθανών λύσεων
4. Επιλογή βέλτιστης λύσης
5. Εφαρμογή – σύνθεση της νέας πρότασης
6. Έλεγχος και αξιολόγηση της πρότασης
7. Επικοινωνία και διαμοιρασμός της πρότασης - ανατροφοδότηση
8. Αναστοχασμός και επανασχεδιασμός

Σε πρώτο στάδιο προσδιορίζεται το πρόβλημα στο οποίο καλούνται οι μαθητές να δώσουν λύση με βάση τα ενδιαφέροντα, προϋπάρχουσες εμπειρίες, γνώσεις και τις ανάγκες των ίδιων των μαθητών.

Στη συνέχεια οι μαθητές καθοδηγούνται να διερευνήσουν και να ενημερωθούν για το πρόβλημα μέσα από τον επίσημο δικτυακό τόπο του ΟΗΕ και μελετώντας στοιχεία, στατιστικά δεδομένα, πίνακες και γραφήματα ερευνητικών αποτελεσμάτων εντοπίζουν βασικές διαστάσεις του προβλήματος, που λόγω της πανδημίας Covid-19 έχει επιδεινωθεί (ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ 1).

Στο πλαίσιο αναζήτησης λύσεων για δημιουργία βιώσιμων πόλεων και κατοικιών οι μαθητές ενθαρρύνονται να κάνουν μία διερεύνηση καταρχάς σε τοπικό επίπεδο, στην πόλη που ζουν. Μέσα από τη μελέτη περίπτωσης μιας παραδοσιακής κατοικίας (πελάδας) στο λιμναίο οικισμό της λιμνοθάλασσας Μεσολογγίου και μιας σύγχρονης κατοικίας του 21^{ου} αιώνα, καλούνται να συγκρίνουν τους δύο τύπους κατοικίας, να απαριθμήσουν ομοιότητες και διαφορές, να καταγράψουν επιπτώσεις στο φυσικό περιβάλλον στην κάθε περίπτωση και να καταλήξουν στα προσωπικά τους συμπεράσματα για τη σχέση ανθρώπου-φυσικού περιβάλλοντος στο παρελθόν και σήμερα μέσα από τον τρόπο δόμησης των κατοικιών και γενικότερα της ανάπτυξης των πόλεων (ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ 2).

Η διερεύνηση πιθανών λύσεων προχωράει μέσα από τη μελέτη προτάσεων που έχουν αναδειχθεί διεθνώς. Οι μαθητές μελετούν τρία διεθνή παραδείγματα: α) το Αστικό μοντέλο της Νέο-παραδοσιακής ανάπτυξης, β) το μοντέλο της Οικολογικής Πόλης και γ) το μοντέλο της Συμπαγούς Πόλης (ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ 3), καθώς και το βιοκλιματικό «σπίτι του Σωκράτη» από τον πολιτισμό της Αρχαίας Ελλάδας (ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ 4), δημιουργούν έναν πίνακα με τις αρχές σχεδιασμού ενός βιοκλιματικού σπιτιού και κατασκευάζουν ένα βιοκλιματικό σπίτι.

Ο διδακτικός σχεδιασμός προχωράει αξιοποιώντας την Τέχνη ως βασικό μέσο αφ' ενός για τη διάχυση μηνυμάτων αφ' ετέρου για την επίτευξη εκπαιδευτικών στόχων. Πολλοί καλλιτέχνες σε όλο τον κόσμο δημιουργούν έργα τέχνης με θέμα το μη βιώσιμο μοντέλο ανάπτυξης των πόλεων και δόμησης των κατοικιών για να αυξήσουν την ευαισθητοποίηση γύρω από το θέμα αυτό. Για να εμπνευστούν, οι μαθητές παροτρύνονται να αναζητήσουν στο Διαδίκτυο τέτοια έργα και να δημιουργήσουν ένα ψηφιακό αποθετήριο, μια ψηφιακή αφήγηση με θέμα «Τέχνη και βιώσιμες πόλεις» (ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ 5).

Στη συνέχεια, με όπλο την Τέχνη, οι μαθητές καλούνται να δράσουν οι ίδιοι και να κάνουν το δικό τους αγώνα για έναν κόσμο βιώσιμο. Αποφασίζουν να φτιάξουν έργα τέχνης και να αναδείξουν τα προβλήματα των σύγχρονων πόλεων, να αφυπνίσουν την κοινή γνώμη και να πιέσουν προς την κατεύθυνση λήψης μέτρων για δημιουργία βιώσιμων πόλεων στο μέλλον. Ενθαρρύνονται να ανακαλύψουν τον καλλιτέχνη που όλοι κρύβουμε μέσα μας και να οργανώσουν το δημιουργικό τους κομμάτι με τη βοήθεια ενός εννοιολογικού χάρτη, όπου μπορούν να καταγράψουν τις ιδέες τους. Μπορούν

επίσης να ανταλλάξουν απόψεις και να συνεργαστούν με τους συμμαθητές τους (ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ 6).

Αφού αποφασίσουν ποιο είναι το κύριο μήνυμα ή τα μηνύματα που θέλει ο καθένας να περάσει μέσα από το έργο του, επιλέγουν με ποιο είδος τέχνης θα δουλέψουν (: ζωγραφική, κολλάζ, δημιουργία βίντεο, φωτογραφία, μεικτές τεχνικές, γλυπτική, ποίηση κλπ.) και προχωρούν στο δημιουργικό μέρος (ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ 7).

Οι μαθητές παρουσιάζουν τα ατομικά τους έργα πρώτα στην τάξη και το σχολείο τους, δέχονται μια πρώτη ανατροφοδότηση, προβαίνουν σε βελτιώσεις και δίνουν στα έργα τους την οριστική τους μορφή. Στη συνέχεια, έχοντας ολοκληρώσει τα έργα τους, θα τα μοιραστούν με τον κόσμο. Σχεδιάζουν μια δημόσια έκθεση για να τα παρουσιάσουν και κρατούν άλμπουμ εντυπώσεων (ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ 8).

Με την ολοκλήρωση της έκθεσης μελετούν τα σχόλια στο βιβλίο των εντυπώσεων και τα αξιολογούν, ώστε να δουν τον αντίκτυπο των έργων τους στο ευρύ κοινό. Έτσι, παίρνουν ενθάρρυνση για ενεργό συμμετοχή και ανάληψη πρωτοβουλιών στο μέλλον για τα κοινά θέματα.